

Törökországi útinapló

A Nemzeti Művelődési Intézet nagy hangsúlyt helyez a nemzetközi szakmai kapcsolatok ápolására és a tapasztalatcserére alkalmas fórumok megteremtésére, ezért a franciaországi, valamint a Kárpát-medencei partnerkapcsolatok építése után ezúttal Törökországba indult szakmai útra az intézmény delegációja.

A Nemzeti Művelődési Intézetet az intézmény főigazgatója, Závogyán Magdolna, míg a megyei módszertani irodahálózatot a Művelődési Intézet Tolna Megyei Irodájának vezetője, Czink Judit képviselte. A tanulmányút célja a törökországi közösségi művelődés gyakorlatának és szervezeti kereteinek megismerése, a jó példák és kapcsolódási pontok feltérképezése, valamint további együttműködési lehetőségek és szakmai csereprogramok megalapozása volt.

Az alábbiakban helyszíni tudósítást, rövid útinaplót olvashatnak a szakmai tanulmányútról.

Első nap

A Nemzeti Művelődési Intézet delegációja 2014. november 11-én érkezett meg Törökországba. Földön, vízen, levegőben, háromféle közlekedési eszközzel értük el célpontunkat, Bursa városát, mely a Marmara régióban, Anatóliában fekszik. Isztambulig repülőgéppel, majd komppal át a Márvány-tenger öblén, végezetül közúton, autóval jutottunk el Törökország negyedik legnagyobb városába, melynek lélekszáma meghaladja az 1,2 milliót. A kisebb részben Európában, nagyobb részben Ázsia délny-

gati részén fekvő ország teljes népessége eléri a 78 milliót és folyamatosan gyarapszik, társadalma fiatalodik. Az emberek több mint 70%-a városokban lakik, az ország hat legnagyobb városának – Isztambul, Ankara, Izmir, Bursa, Adana, Gaziantep – lakossága többmillió nagyságrendű.

Az ország kultúráját meghatározza a különleges, európai-ázsiai fekvés, a rendkívül gazdag történelmi múlt, a keleti és nyugati tradíciók keveredése, ötvözete. Az utunkat szegélyező épített örökség, a történelmi és vallási emlékek, a természeti kincsek csak töredékei annak a gazdagságnak, mellyel Törökország rendelkezik, mecsetek, minaretek, hegyek, tengerek, örökzöld ligetek, déli gyümölcsültetvények tárultak elének. Bár a teljes első nap utazással telt, már így is sokat megtapasztalhattunk az ország

hétköznapi kultúrájából, a legendásan kaotikus közlekedési viszonyokat, ugyanakkor az itt élő emberek kedvességét, segítőkészségét is.

Az elkövetkező két napban önkormányzatok, kulturális, közösségi intézmények, civil szervezetek közösségformáló kezdeményezéseibe és tevékenységébe nyerhetünk bepillantás.

Második nap

Törökország közigazgatási egységei egymással összefüggő, hierarchikus rendbe illeszkednek. A nagyvárosokon belül külön közigazgatási területek helyezkednek el, melyeket a magyarországi kerületekhez hasonlíthatunk, ide tartoznak a környékbeli falvak is, ez Bursa esetében 22 falut jelent. A városrészek közül Nilüfer a

Bursa óváros fala

Környező falvak bemutatkozó kiállítása Bursában

legnagyobb, 700 ezer lakosával. Ez a településrész fontos gazdasági központ, autógyártása, textilpara sok embernek ad munkát, ennek köszönhetően az országos 10-12%-os munkanélküli ráta itt 8 % alatt marad.

A közigazgatás megszervezését, a településrész működtetését az itt felállított önkormányzat végzi, a nilüferi önkormányzatnál kilencszázan dolgoznak, ebből négyszázan a hivatali feladatokat látják el, ötszázan az önkormányzat intézményeiben – könyvtárakban, kulturális központokban, színházakban, iskolákban – dolgozó szakemberek.

Küldöttségünket Nilüfer polgármestere, Mustafa Bozbey és az önkormányzati képviselők fogadták. A hivatalos kapcsolatfelvétel eredményeként *a jövőben magyar és török közösségekkel foglalkozó szakemberek cserélhetik majd ki tapasztalataikat, oszthatják meg egymással jó gyakorlataikat, elméleti és gyakorlati ismereteiket.*

Az új, rendkívül modern épületben székelő önkormányzatnál tett hivatalos látogatást követően Nilüfer Ifjúsági Önkormányzatához vezetett az utunk, ahol a szervezet vezetője és munkatársai mutatták be tevékenységüket. Az Európai Unió országainak népességéhez viszonyítva Törökország kimondottan fiatal országnak számít. 1997-ben megalakult az ifjúsági parlament, mely egy ernyőszervezet, az ifjúsági területen az egyetlen,

melyet a kormány tárgyalópartnerként elfogad, rájuk bízva többek között az ifjúságpolitika kidolgozását. A Nilüfer Youth Council önkéntesség-re épül, minden itt élő fiatal alanyi jogon tagja a tanácsnak. Céljuk a területen élő fiatalok bevonása a döntési folyamatokba, a helyi, országos ifjúsági problémák kezelésébe, megoldásába. Ide tartoznak a felsőoktatási intézmények egyesületei, valamennyi ifjúsági civil szervezet és klub. Nemzetközi ifjúsági csereprogramokat szerveznek, eddig 15 nemzetközi programban vettek részt, önkénteseik számára folyamatos tréningeket, képzéseket

tartanak. A munkában 400 önkéntes vesz részt, összesen négyezer fiatalhoz érnek el. Az önkéntesek között minden korosztály képviselőjét megtaláljuk, a tizenévesektől a nyugdíjasokig. Magyarországgal ellentétben itt nem szabályozza törvény az önkéntes tevékenységet, feladataikat önkormányzati rendelet határozza meg, működésüket Nilüfer Önkormányzatának támogatásából és nemzetközi, elsősorban EU-s projektekből fedezik. A szervezetnek tíz fizetett alkalmazottja van, olyan szakemberek, akik ide kerülésük előtt már kulturális, oktatási, művészeti intézményekben szereztek jelentős tapasztalatot.

Az ifjúsági szervezet vezetőjével és munkatársaival folytatott beszélgetést követően vendéglátóink a közelben fekvő tóhoz vittek bennünket, melynek érdekessége, hogy fekvésében, kiterjedésében a Balatonhoz hasonlítható. Nilüfer önkormányzata ezért testvérvárosi kapcsolatot épített ki Balatonfüred önkormányzatával, mely együttműködés máig gyümölcsöző, a két település küldöttségei, művészeti csoportjai, sport egyesületei már több alkalommal tettek látogatást egymás városában. A tó partján fekvő kis halászfalu régen görög lakta volt, de egy lakosságcserét követően napjainkban a településen csak törökök élnek. A falu nem turisztikai célpont, egyetlen szálláshely épült a közelmúltban, itt találkoztunk a település polgármester asszonyával,

Závogyán Magdolna és Mustafa Bozbey

Polgármesterrel és képviselőkkel

akitől megtudtuk, hogy a helyi önkormányzat különös figyelmet szentel az itt élő nőknek, segítenek problémáik megoldásában, hétköznapi életük alakításában. Mivel a faluban még most is élnek olyan nők, asszonyok, akik analfabéták, így számos kulturális programot szerveznek számukra, színház és koncertlátogatásokat, író-olvasó találkozókat. Az itt még működő klasszikus török családmódel miatt a nők részvétele ezeken a programokon csak akkor lehetséges, ha a férfiak is beleegyeznek ebbe, de mivel az önkormányzatban megbíznak, így az asszonyok több mint fele tud részt venni ezeken a kulturális, közösségi programokon.

Az ebédet a Dagenice Női Egyesületnél költöttük el, ahol a vezető és a civil szervezet tagjai tradicionális, érdekes ízvilágú, a hegyi falvak gasztronómiájára jellemző, maguk által elkészített ételekkel vártak bennünket.

Bursaba visszatérve, kedves, fiatal kísérelőnk – aki Nilüfer Önkormányzatának külkapcsolatokért felelős munkatársa – az Egyesületek Házába kalauzolta el küldöttségünket. A városban és környékén 5000 egyesület működik, a házban 220 szervezetnek adnak otthont. Többnek saját irodát biztosítanak, mások számára az aulában állítottak fel szekrényeket, melyek leginkább a mi postafiókunkhoz hasonlatosak, itt kapják meg leveleiket, küldeményeiket, a hozzájuk érkező írásos információkat.

Működnek és otthonra találnak itt többek között kulturális-, szociális-, művészeti- és sportegyesületek, szervezetek. Érdekes, hasznos és látványos kezdeményezés a bejárattal

szemben elhelyezett kívánságfa, ahova az egyesületek tagjai kis cédulákon felakaszthatják ötleteiket, meglátásaikat, javaslataikat. Minden hónapban egyszer a polgármester elolvassa ezeket és a lehetőségekhez, megvalósíthatósághoz mérten figyelembe is veszik a javaslatokat, ez is elősegíti a folyamatos párbeszédet az önkormányzati és civil szféra között. 2015-ben még egy hasonló intézmény kerül átadásra, hiszen a civil szervezetek rendkívül nagy száma miatt a jelenlegi ház már szűkösnek bizonyul. Azt, hogy az intézményben mely egyesület kap helyet, irodát, egy felállított feltételrendszer alapján döntenek el, figyelembe véve többek közt, hogy hány tagot számlálnak, milyen programokat szerveznek, milyen gyakorisággal tartják a kapcsolatot tagjaikkal. Az Egyesületek Házát francia minta alapján hozták létre, de természetesen a

helyi társadalom igényeihez alakították. Fenntartását az önkormányzat finanszírozza, ennek kapcsán is folyamatos a kapcsolattartás a civilek és a helyi társadalom között. Az együttműködés hatékonyságának növelésére mintaprogramot indítottak, a jövőben is számos nemzetközi projektbe kívánnak bekapcsolódni.

Harmadik nap

Törökországi szakmai utunk következő napjának délelőttjén egy bursai középiskolába látogattunk el, melynek felépítését, működését a magyarországi szakközépiskolákhoz hasonlíthatjuk. A török oktatási rendszer alapjait a függetlenségi háború és a köztársaság 1923-as kikiáltása után rakták le. Az általános iskola 8 éves, a középiskolák pedig 3, illetve 4 évesek, melyek között találunk általános és specializált szakközépiskolákat. Az oktatási intézményeket – az elenyésző számú magániskolákat kivéve – az állam tartja fenn és felügyeli. Az általunk meglátogatott szakközépiskolában 4 évfolyamon 2000 diák tanul, ezzel a létszámmal ez Bursa legnagyobb középiskolája. Történetét tekintve eredetileg leányiskola volt, csak az elmúlt években nyitotta meg kapuit a fiúk előtt is, az arány viszont még mindig eltolódott, 1500 lány és 500 fiú tanul itt. Ez abból is adódik, hogy elsősorban olyan szakterületeket oktatnak, melyek inkább női szakmák, tanulhatnak az ide járó diákok többek

Dagenice Női Egyesület

közt gyermekgondozást, szabás-varrást, főzést, számítógépes grafikát, csomagolástechnikát. Mindezen túl kreatív területek oktatása is folyik, fotózási, videózási, grafikai ismereteket is elsajátíthatnak a fiatalok. Bár az iskola épülete nem mondható modernnek, a tantermek szembetűnően jól felszereltek, technikai eszközökkel ellátottak, interaktív táblák, számítógépek, a különböző szakok színvonalas oktatásához szükséges berendezések állnak a gyerekek és a pedagógusok rendelkezésére.

Az iskola igazgatójával, tanári karával történt találkozásunk után végiglátogattuk a teljes intézményt, az egyes szaktantermekben bepillantást kaphattunk az éppen folyó tanórákba, a leendő varrónők, szakácsok, grafikusok, ruhatervezők- és készítőik, élelmiszer technológusok képzését figyelhettük meg. Az oktatás magas színvonalát mutatja, hogy ez utóbbi szakról a diákok 100 %-a nyer felvételt Törökország különböző egyetemére. Az oktatási-nevelési intézmény egyediségét az is adja, hogy óvoda is működik a falai között.

Az iskolában tett látogatás után – az elmúlt naphoz hasonlóan – egy kistelepülés közösségeit kerestük fel. Nyolc hónappal ezelőtt, 22 Bursa környéki települést csatoltak közigazgatási szempontból a nagyvároshoz, az egyik ilyen falu Misi, ahol a helyi Misi Koza Női Kulturális Egyesület házát kerestük fel. A faluban lakó nők egy része rendszeresen találko-

zik itt, gondjaik, problémáik, örömeik megbeszélésén túl a házban vendégek fogadására alkalmas helyiségeket alakítottak ki. Sokan látogatnak ide a városból is, családok, baráti társaságok, akiket a helyi asszonyok látnak el, helyben előállított termékekből készült ételekkel. A törököknél vasárnap a legfontosabb étkezés a reggeli, így már ekkor érkeznek ide vendégek, akik fogadásán, ellátásán túl az egyesület lehetőséget biztosít helyi termékek megvásárlására is.

Nagy élményt jelentett a helyi gyermekkönyvtár meglátogatása, az önkormányzat által nemrég felújított épület családias melegsége, modern, de egyben a régi építészeti hagyományokat is megtartó helyszíne számos új ötlettel szolgált számunkra. A könyvtárat Bursa, Nülifer városrészének önkormányzata tarja fenn, helyben 3 munkatárs várja a gyerekeket a hét minden napján, napi 12 órában. A könyvtári szakterületen túl, fontos feladatuknak tartják a szociális segítő munkát, így a beteg, fogyatékkal élő kisgyermek felkarolását. Ajándékba olyan könyveket kaptunk, melyeket írók, költők közreműködésével ezek a gyerekek írtak, illusztráltak. Az intézményt számos egyéb, a helyi közösséget segítő tevékenysége miatt nyugodtan nevezhetnék közösségi háznak is.

A késő délután folyamán Bursába visszatérve, két kulturális intézményt felkeresve, úgy érezhettük, haza érkeztünk. Elsőként egy olyan „kul-

túrházat”, a Konak Kultúrközpontot látogattuk meg, mely akár Magyarországon is lehetne. Az önkormányzat finanszírozásával 2 éve felépült és annak fenntartásában működő intézmény hazánk nagy és közp városaiiban működő művelődési központok szervezeti felépítését, működési elvét követi. Maga az épület is aulára, színházteremre, kiállító teremre, klubszobákra osztott, a benne folyó tevékenység is mondhatni azonos a mi művelődési központjainkban folyó munkával. Kiemelt szerepet kap az intézményben a művészeti közösségek munkájának segítése: a zene, drámapedagógia, tánc, képzőművészet területén működő amatőr csoportok kapnak itt lehetőséget a találkozásra, a közös munkára, képzésre, bemutatkozásra. Törökországban nincs az egyetemeken olyan szak, mely kimondottan ezekben az intézményekben, közösségekben dolgozó szakembereket képezne, ennek nyilván az is az oka, hogy kevés ezeknek az intézményeknek a száma. Így az itt dolgozók között komoly gyakorlati tapasztalattal rendelkező zene- és drámapedagógusokat, turisztikai- és gazdasági szakembereket találunk.

Törökországi szakmai látogatásunk utolsó helyszíne az ugyancsak két éve átadott, Nazim Hikmet török költőről elnevezett kultúrpalota volt, az impozáns épületben – melyet a mi agóráinkhoz tudnánk hasonlítani – ezen az estén különösen pezsgő élet zajlott. Ekkor nyílt meg az a kiállítás, mely a Bursához csatolt kis falvak életét, történetét, hagyományait mutatja be. A kiállítás első látogatói lehettünk, az intézmény igazgatójának kalauzolásával fedezhettük fel többek közt azoknak a falvoknak a bemutatkozó anyagát is, ahol ezekben a napokban jártunk. A vendégkönyv első oldalán a Nemzeti Művelődési Intézet főigazgatójának köszöntő bejegyzése olvasható. A több emeletes épület alagsorában kialakított nagy kiállítási térben egy helyi fiatal fotóművész alkotásai várják a látogatókat. A képeken az ország keleti részéből a jobb élet reményében ideérkező törökök, valamint a szomszédos, háborúktól sújtott országokból jövő menekültek elevenedtek meg. A művész a képek

Középiskolai látogatás

Osman Gazi sírja

arából származó bevételt a menekültek megsegítésére ajánlotta fel.

A színházteremben ez idő alatt koncert zajlott, az éttermi részben számos vendég vacsorázott, az aulában, a teraszon kis csoportok, közösségek beszélgettek. Egy igazán jól működő intézmény működésének, programjainak megismerésével ért véget ottlétünk harmadik napja.

Negyedik nap

Törökországi látogatásunk utolsó délelőttjén, az indulásig jutott néhány óránk a bursai óváros és az ottani nevezetességek megtekintésére. A várost számos zöldövezete, természeti adottságai, parkjai, kertjei miatt nem véletlenül nevezik zöld Bursának. A természeti kincseken túl is rengeteg látnivalót kínál az ide látogatóknak, műemlékeket, síremlékeket, mecseteket, melyek közül a legnagyobb a Nagy Mecset, mely 1400-ban készült el, 20 dómjával és két minarettel a város legnagyobb mecsete és egyben jelképe is. A Yesil Cami, a zöld mecset faragott márvány ajtaja a legszebb állapotban maradt fenn egész Anatóliában. Oszmán Gázi és fia, Orhan Gázi türbéje lenyűgöző látványt nyújtott. Oszmánt az oszmán-török állam alapítójaként tartják számon, a dinasztia és a biro-

dalom neve is az ő nevéből ered, uralkodása alatt kiterjesztette ellenőrzését számos bizánci erődre, fia Orhan megerősítette ezeket a területeket és tovább terjeszkedett. Míg Oszmán alatt 18 ezer négyzetkilométer volt a fejedelemség területe, addig ezt Orhan 75 ezer négyzetkilométerre növelte. Uralkodásuk alatt foglalták el Bursát is, így sírkápolnáik is itt fekszenek.

Ahhoz, hogy minden helyi látnivalót, nevezetességet megnézzünk, hetekig kellett volna a városban maradnunk. Szálláshelyünkre tartva még ellátogattunk a Karagöz Múzeumba, mely az Oszmán Birodalomban a 16. században elterjedt török árnyjáték figuráit mutatta be. Az árnyjáték főszereplői: Karagöz a tanulatlan, de szellemes parasztleány és Hacivat a művelt városlakó. Ezeket az árnyjátékokat régen főtereken, kávéházakban játszották, a legkedveltebb szórakozási formát jelentették, napjainkban

sajnos már csak színházi előadásokon, hagyományörző programokon láthatók ezek a figurák.

Indulás előtt elbúcsúztunk kedves kísérőnkől, aki összeállította számunkra a 4 nap programját és végigkísért, kalauzolt minket valamennyi helyszínen. A visszafelé vezető úton – bár ugyanott haladtunk, mint érkezésünk napján – már más érzések kavargtak bennünk. A miénktől sokban eltérő – de néhány ponton mégis hasonló – kultúrára, a megismert szokásokra, hagyományokra, a török városalakók és a városok közvetlen közelében fekvő falvakban élők egymástól teljesen eltérő életmódjára, a magyar-török kapcsolatok lehetséges folytatására gondoltunk, miközben a Márvány tengeren, a Boszporuszon át visszajutottunk Isztambulba, hogy ott, Kelet és Nyugat kapujában ismét repülőre szálljunk és számos benyomással, élménnyel gazdagodva térjünk vissza Budapestre.

Eszter Szöllösi Effet multiplicateur d'un séminaire Contact 2103 Visite d'étude à Bursa, 11-14 novembre 2014

En décembre 2013 à l'occasion de 10 ans du séminaire de Budapest, l'Institut National de la Culture de Hongrie s'est chargé de réunir à Budapest la famille de Contact pour un séminaire consacré à la place de la jeunesse dans l'éducation populaire. Pour élargir le public, on a également invité le partenaire turc du membre allemand de Contact. C'était une délégation d'un lycée professionnel de Bursa, composée de son directrice et de deux enseignants. Ils étaient très engagés, ouverts et sérieux, ils s'enthousiasmaient beaucoup pour Budapest. C'est à ce moment qu'est née notre volonté d'établir un partenariat turc. Mme Sévim Konez, coordinatrice des projets européens du lycée, s'est montrée prête à nous organiser une visite d'étude à Bursa. C'est ainsi que onze mois après le séminaire de Budapest, on a débarqué pour la Turquie en air, terre et mer. C'était un vrai voyage en terre inconnu. Chaque moment on était frappé par quelque chose, quelque chose qui était fort différent de ce que l'on avait connu jusqu'ici. Le plus frappant c'était l'hospitalité, la générosité et l'accueil chaleureux de la Municipalité de Nilufer et du Lycée Professionnel Necatibey. On était très touché par les rencontres faites lors de nos visites. On a découvert un monde très différent avec pourtant beaucoup de similitudes dues à des racines communes et à des défis identiques. On a réussi à trouver des points communs qui pourraient donner la base d'une future coopération, d'échange de professionnels. Voilà un des effets multiplicateurs parmi tant d'autres d'un séminaire européen!

CZINK JUDIT a Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Megyei Irodájának vezetője, három évtizede dolgozik művelődésszervezőként. Alapdiplomáját a Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán szerezte, később felsőfokú kulturális menedzser végzettséget, majd az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karán múzeumpedagógus szakdiplomát szerzett. Tolna megyében, Tamásiban él, szakmai pályafutását a helyi művelődési központban kezdte, majd a Magyar Művelődési Intézet Oktatási Osztályán dolgozott. Innét hazatérve, közel két évtizede végez közművelődési módszertani feladatellátást Tolna megyében.